

Життя і творчість видатного музиканта Гуцульщини Василя Грималюка (Могура).

Завдання українознавчого дослідження життєвого і творчого шляху видатного музиканта Гуцульщини – **Василя Івановича Грималюка (Могура) (1920-1997)** залишається актуальним для вивчення історії музичного мистецтва України. Цього року на Верховинщині було відзначено 95-річний ювілей Могура. Дещо раніше, в 2007 році, у Верховині було започатковано справжнє свято гуцульської автентичної музики: **«Фестиваль гуцульських троїстих музик імені Могура»**. Даний регіональний фестиваль став дуже важливим мистецьким дійством, що покликано відкрити всім любителям гуцульської автентичної музики прекрасний пласт народного мистецтва Гуцульщини і України.

Під час проведення польових українознавчих досліджень життєвого і творчого шляху Василя Грималюка (Могура) ми зустрічались із найвищими оцінками його музичного обдарування: *«Музикант від Бога»*, *«Князь гуцульської музики»*, *«Гуцульський Паганіні»*, *«Чарівник скрипки»* та ін..

Рівно два десятки років тому, Василю Грималюку (Могуру), видатному народному скрипалю та композитору, класику гуцульської музики, що мав вроджений дар музиканта, виповнилось 75 років. З цієї нагоди Філія «Гуцульщина» Інституту українознавства разом із Всеукраїнським товариством «Гуцульщина» вирішили привітати славного музиканта. Нам тоді пощастило зустрітись із Могуром, поздоровити його з 75-річним ювілеєм, послухати чарівні мелодії, записати цікаві розповіді та спогади.

В дорогу до села Ковалівки, Коломийського району, де мешкав тоді знаменитий гуцульський музикант, ми відправились разом із Заслуженим працівником культури України Романом Кумликом (Ромком) та відеооператором Іваном Сліпенчуком. Могур щиро зрадів зустрічі із своїми

друзями з Верховинщини, захоплено грав на скрипці, багато розказував про свій життєвий і творчий шлях. Роман Кумлик допоміг Могуру пригадати прізвища його колишніх учнів – верховинців. Обидва музиканти грали, співали, згадували... Незабутню атмосферу творчої зустрічі з учителем гуцульських скрипалів – Могуром передає документальний відеофільм «**Гуцульська музика Могура**», який був знятий і змонтований паном Іваном Сліпенчуком. Спілкування із визначним музикантом Гуцульщини залишили у нас яскраві враження на все життя.

Писати про музику – завдання дуже складне. Музику краще слухати. Писати про музикантів також не легко. Музиканти виражають себе не в словах, а в мелодіях. Розуміючи складність такого завдання, ми хочемо нижче навести розповідь самого Могура про своє життя і музику. Відпочиваючи від гри на скрипці, Могур розказував нам про себе наступне (зберігаємо гуцульський діалект української мови).

«Родивси я на Гуцульщині, 10 марта 1920 року в селі Зелене. Моя мама Зеленчук Ївдоня (Їлинчукова) футко розийшласи з моїм дедом Грималюком Іваном (Кідичуковим). Я лишився з мамов. Жили ми в дідовий хаті. Витак у тий хаті жив мий вуйко Илько Їлинчуків из жынков Маріков. Вуйка добре памнітают у селі за тим, що вин завше носив гуцульску убирю, стригси по-старовіцки (у пыдтинці), любив играти у скрипку давну Мінейлову игру.

Маленьков дитинов я чуть ни умер, утратив зыр на одно око, набідувався доста. Але шо було, то минуло, ни траба про це писати...

Мене викутали і виростили чужі люде: Дмитро Могорук (Могур) из жынков Катеринов. Они дітий ни мали тай узели мене за свого. Міні було добре у приймах. Я навіть свою місцеву назву «**Могур**» дистав вид опікуна. Перебуваючи у газдий, я ші малим узєвси играти у скрипку. Але біда, що мое добро скінчелоси скоро. Покійний Дмитро умер, а його жинка продала хату тай ґрунт у Зеленому і перейшла жити у Дзимброню. Так, шо я у 13 років лишивси без ничього і мусів вертатиси до мами. Моя мама жила тогди пыд Розтыцков. Але у мами я довго ни набув через свою охіть до скрипки. Біда

була в тым, шо мама страшно ни хотіла, аби я став музикантом. Мама казала: *«З музиканта газди ни буде...»*. А я все одно наскладав гроший тай купив собі скрипку (бо мене дуже кортіло мати свою скрипку). Я старавси играти так, аби мама ни чула. Икос мама захопила мене, шо я сховаси у оборозі тай играв у скрипку. Тогди мама вихопила у мене скрипку з рук тай поломила її по міні. Через це я утік вид маминої хати навводно.

Аби мене пусто ни шукали, я зминдувавси на постерунку в Зеленому. Комендант постерунку (поляк) Ягільніцкий вислухав мене уважно, а витак уніс з другої хати скрипку і сказав играти. Я играв, а вин мене слухав, слухав тай каже: *«З тебе буде файний музикант. Дарую тобі цису скрипку, играй на здоров'ї. Лиш абес николи в житті ни крав тай ни брехав»*. Пізніше я узнав, що то була скрипка його покійного сина. Я подекував за такий дорогий подарунок, заплакав тай пишов из Зеленого у світ за очі...

На симбрилю я ни наймавси, бо газдам треба роботяги, а ни музиканта. В той час у Ільцях жив знаний музикант Иван Курилюк (Гавиць). Вин дуже файно играв у скрипку, мав свої мелодії. Я прийшов до Гавиця і запросивси на науку. Гавиць згодивси учіти мене даром, Царство йому Небесне. Але Гавиць учів мене простеньких мелодій (бо ни хотів, аби я его заветив). А мене дуже кортіло навчїтиси играти так, ек вин. Тому я пидслуховував Гавиця у корчмах пид стїними і старавси переймити. За це Гавиць на мене сердивси. Вид Гавиця я пишов учїтиси до старого Шкап'юка Илька в Білоберезку. У него я багато навчївси. Його сини Петро і Семен також стали добрими музикантами.

З чесом мене зачели запрошувати играти забави, толоки, хрестини і так я став зароб'єти на жите. У цимбал, баян, трубу і сопівку я навчївси играти сам вид себе. Я помали пидбирав здібних хлопців і учів їх играти гуцулські мелодії. Так поступово я створив свою музичну капелу. Моя капела була добра, хлопці дуже любили музику, файно играли, стримувалиси вид горівки. За 30 років ми видойграли дуже багато гуцулских весіль у селах Верховинского району.

Коли я був парубком, то міні у Зеленому дуже удавалася одна дівчина – Ївдоха Олексюк (Філіпчуччина), що була родом з Красника. Ми з нею любили разом грати гуцульські мелодії: я грав у скрипку, а Ївдоха у дримбу. Але не судилося нам жити разом. Дівку проколів байнетом маскаль тої страшної днини, як палили хати у Зеленому. З туги я створив сумну мелодію. Ця гра витак уратувала міні життя. Женився я вже старим парубком — у 35 років. Я не квапився женитися, бо добре знав, що газдывка хочі ручної роботи (плоти закладати, косити, маржину кутати), а скрипка хочі музики... Моя перша жінка Мартишук Василина родом була з Ісенова, з-під Писаного Каменя. Весіле ми справили у хаті Савчука Дмитра (Ціміюччиного). З Васютов ми прожили 11 років. Дітей у нас набуло. Якось помали склалось так, що ми розійшлися. Я перейшов жити у Верховину, а жінка лишилася у нашій хаті в Зеленому. Василина уже умерла, а у тій хаті, де ми жили, тепер живе син Івана Савчука (Міхаськового) – Дмитро (Тусько).

Витак на весілю у селі Трач Косивського району я познакомився з Анною Калиняк. Она тогди продавала у магазині у своїм селі Кривоброді. В 1969 році ми поженилися і я переїхав жити до Анни. Там ми жили довший час, перебудували хату, побудували стодолу. Але після того, як нас у 1988 році серед білої днини обграбували у своїй хаті, ми перебралися жити до жінчиної доньки Галини Вінтоняк у село Ковальівку Коломийського району, де живемо і зараз.

Декуючі долі, я все життя займався музикою, сам грав таї учив грати других. Назву вам своїх найкращих учнів, котрих я учив грати у скрипку: Василь Ілюк (Гурдуз), Голови; Василь Зітинюк (Поштарів), Замагура; Готич Никола (Коцьо), Верховина; брати Никола і Василь Шатруки (Шітрюки), Бережниця та багато інших. У мене також училися грати у цимбал: Іван Сорич (Тюдик), Замагура; Іван Ілюк (Ілюків), Ходак; Іван Семенюк (Черленів), Замагура; Василь Федінчук (Гріздаків), Голови; Никола Семенів (Сем'їнців), Криворівня; Василь Кікінчук (Оленівський), Замагура. Я учив також багатьох грати у баян, на трубі. Зараз я учу грати у скрипку малого

Павлика – правнука мої жинки. Хлопчик здыбний, за короткий час уже навчивси играти кілька милодій. До нас приїхав Ігор Мацієвський з доньков писати про гуцульську музику.

Я багато вам повістував про себе, про музику, про своїх учнів, а на кінець хочу вам сказати таке: **«Музика маї велику силу, она помогаї людем жити, ставати крашшими».**

Наша розповідь про Могура була б неповною, коли б ми не ознайомили вас з його творчим доробком, участю у зйомках кінофільму «Тіні забутих предків», всесоюзних музичних конкурсах та одержаними нагородами.

Визначний кінорежисер Сергій Параджанов 1964 року запросив Могура із своєю капелою до Києва на озвучення кінофільму «Тіні забутих предків». В музичній капелі грали відомі музиканти Верховинщини: Василь Грималюк (Могур) – скрипка, Іван Сорич (Тюдик) – цимбали, Петро Зуб'юк – флое́ра, Федір Остафійчук (Фітьків) – бубон. Протягом тижня на Київській кіностудії ім. Олександра Довженка записувались різні гуцульські мелодії, але вони не підходили Сергію Параджанову. Під кінець Могур жартома виконав старовинну гуцульську Мінейлову мелодію, яку чув від свого дядька Ілька Зеленчука (Ілинчукового). Тоді Сергій Параджанов викрикнув: «Вот это мне и надо!». Саме дана мелодія та інші старовинні гуцульські мелодії звучать у цьому геніальному кінофільмі.

Пізніше, в 1971 році, Могур зайняв перше місце в Москві на «Міжнародному музичному конгресі» і став його лауреатом. Тоді в Концертному залі імені Петра Чайковського видатний народний музикант блискуче виконував свою сюїту «Ранок на полонині». За одержану перемогу на світовому музичному конкурсі славного українського музиканта і композитора нагородили Золотою медаллю лауреата та подарували іменний золотий годинник. Всесоюзна фірма «Мелодія» 1977 року випустила комплект із 4-х грамплатівок «Українська троїста музика». На грамплатівці-№2 було записано соло на скрипці «Народна імпровізація про Довбуша» у виконанні Могура. У 1987 році в Києві на відомому українському

радіоконкурсі «Золоті ключі» Могур переконливо зайняв перше місце в Україні.

Від часу нашої останньої зустрічі з Могуром минуло вже 20 років. Вісімнадцять років тому, зимою 1997 року, закінчилось земне життя улюбленця гуцулів, найталановитішого гуцульського скрипаля Василя Івановича Грималюка (Могура). Сумна мелодія осиротілої скрипки проводжала знаменитого музиканта в останню дорогу. Майже всі учні з Верховинщини приїхали в Ковалівку, щоб попрощатись із своїм видатним учителем і на своїх руках віднести його до сільської церкви та на місце вічного спочинку.

Ще з-за життя Могура була складена співанка про його феноменальні музичні здібності:

Єк играї Могур в скрипку, чудуютси люде.

Тай говори, шо ни скоро другий Могур буде.

Воістину все минає й тільки музика вічна. Участь музичної капели Могура у зйомках кінофільму «Тіні забутих предків» ввійшло золотою сторінкою у історію українського музичного мистецтва. Прекрасні музичні мелодії Василя Грималюка (Могура) щедро зігрівали душі щирих любителів гуцульської музики під час проведення всіх чотирьох «Фестивалів гуцульських троїстих музик імені Могура». Ми часто згадуємо крилатий вислів Василя Грималюка: «Музика маї велику силу, она помогаї людем жити, ставати крашшими».

На завершення повідомимо, що талановитий скрипковий майстер Василь Мартишук з Ковалівки, спільно із видатним скрипалем Василем Грималюком (Могуром), створили досконалу модель гуцульської автентичної скрипки, яку в народі називають «скрипка Мартишука-Могура».

Іван Зеленчук, Ярослав Зеленчук

Відділення «Філія Гуцульщина» НДІ українознавства МОН України .

Василь Грималюк Могур

Василь Грималюк Могур і Іван Зеленчук у Криворівні

Капела Могура. Ворохта, 1963 рік

Василь Грималюк Могур в сардаку

Івдоня Грималюк Зеленчук із сином Василям Грималюком

Музична капела Могура

Могур із своїм учнем Павлом в Ковалівці

Подружжя Василь Грималюк і Анна Калиняк в Ковалівці

Музична капела Могура

Фестиваль Могура у Верховині